

TITULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS			
Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia			
Materia: Técnica da conservación activa dos bens escultóricos II			
Departamento: Conservación e restauración de escultura			
Obrigatoria de especialidade	Curso: 3º Escultura	Cuadrimestral	3 ECTS
Teórica			
Profesora: Cristina Montojo Santos cmontojo@edu.xunta.es			
Horario: 2 horas semanais			
DESCRIPCIÓN DA MATERIA			
Estudo dos materiais escultóricos pétreos e súas alteracións, para establecer diagnósticos e propostas de tratamento. Definición dos criterios de intervención aplicables.. Metodoloxía e técnicas específicas de conservación - restauración de materiais escultóricos pétreos.			
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS			
T2	Recoller información significativa, analízala, sintetízala e xestionala adecuadamente.		
T4	Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.		
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.		
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.		
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN			
X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.		
X2	Coñecer e identificar a composición material do ben cultural e os procedementos e técnicas empregados na súa elaboración.		
X3	Recoñecer e identificar as alteracións do ben cultural e as causas do seu deterioro para avaliar o estado de conservación.		
X4	Determinar os exames ou análises precisos para avaliar os seus resultados.		
X5	Determinar os criterios de intervención e decidir o tratamento de prevención, conservación e/ou restauración máis axeitado.		
X6	Acadar coñecementos críticos sobre a metodoloxía, estratexias de actuación, tratamentos e emprego de materiais para a conservación e restauración.		
X7	Deseñar sistemas e tratamentos de conservación e restauración.		
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ESCULTURA			
EE1	Diagnosticar as alteracións de obras de arte escultóricas e dos seus materiais constitutivos mediante o seu exame, identificación, análise e valoración.		
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA			
Acadar os coñecementos necesarios para realizar unha proposta axeitada para as			

obras tratadas no taller

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidade	Subtemas	% no total da materia
1. Material escultórico pétreo. Minerais e rochas	1.1 Definición de minerais e cristais. 1.2 Estrutura interna e morfoloxía dos minerais. 1.3 Propiedades físicas dos minerais e clasificación segundo a súa composición e a súa cor. 1.4 Rochas: definición e principais tipos de clasificación. 1.5 Principais tipos de rochas e propiedades características. 1.6 Propiedades xerais das rochas.	20%
2. Mecanismos de alteración dos materiais pétreos	2.1 Mecanismos físicos 2.2 Mecanismos químicos 2.3 Acción biolóxica 2.4 Contaminación ambiental	30%
3. Procesos de Restauración.	3.1 Métodos de exame e análise. 3.2 Limpeza 3.3 Consolidación 3.4. Protección 3.5 Adhesión 3.6 Reintegración	50%

PLANIFICACIÓN DOCENTE			
Metodoloxía	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesión maxistral	26		26
Lectura e recensión de textos.	4	10	14
Estudo e/ou aprendizaxe autónomo		18	18
Debates e exposición de recensións de textos	5	11	16
Total	36	39	75

METODOLOXÍA DOCENTE	
Metodoloxía	Descrición
Sesión maxistral	Clases de contidos teóricos con apoio de documentación

	escrita, audiovisual e titorías docentes.
Lectura e recensión de textos.	Cada alumno resumirá un texto relativo a cada un dos bloques da materia teórica. Valorarase a ampliación de conceptos así como a súa ilustración con imaxes e datos. En días posteriores ao envío dos resumos, cada alumno expoñerá este ante o profesor e o resto de alumnado, levándose a cabo un debate posterior.
Estudo e/ou aprendizaxe autónomo	Estudo individual, utilizando diversas fontes (documentación aportada polo profesor – plataforma Moodle-, bibliografía, etc.)
Debates	A partir dos textos ou artigos propostos para a súa recensión e, tras a exposición destes por parte do alumnado, abrirase un debate en que se promoverá a participación activa de todos os alumnos e que fomente a súa visión crítica en temas relacionados coa materia.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
Probas escritas	Cualificación das probas	60 %
Lectura e comentario textos	Calidade comentario e participación	25 %
Observación sistemática	Asistencia a clase, participación na exposición de debates e traballos propostos, e entrega dos mesmos nos prazos fixados.	15%
<p>OUTROS COMENTARIOS Á AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN</p> <ul style="list-style-type: none"> • A asistencia é obrigatoria. Deste modo, a non asistencia ás clases repercutirá na cualificación (cun 10% de faltas, o alumno poderá ser cualificado cun 0 no apartado “Observación sistemática”). • Avaliarase o progreso do proceso de aprendizaxe, incluíndo este proceso todos os resultados acadados no traballo continuado de clase, os exercicios e traballos entregados no tempo estipulado ou os exames propostos ao longo do curso. • Ao rematar o curso, na convocatoria ordinaria, realizarase un exame final que servirá de recuperación parcial/total segundo as partes non superadas. • Os alumnos deberán realizar todos os traballos e exames establecidos ao longo do curso. A avaliación ordinaria poderá incluír a realización de probas específicas finais, comprendendo esta os contidos teóricos e todos aqueles relacionados cos traballos ou lecturas realizados ao longo do curso e recollidos como parte da avaliación. • Os alumnos que non superen a convocatoria ordinaria terán a posibilidade de presentarse á convocatoria extraordinaria. • Na avaliación extraordinaria, o alumno terá que realizar unha proba escrita que poderá conter probas específicas cando se consideren necesarias para unha correcta avaliación. 		

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofreceráse atención personalizada ao alumnado durante todo o curso a través das titorías docentes, no horario establecido para esta finalidade.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

- Ashurst, John, Dimes, Francis G "*Conservation of Building and Decorative Stone*" Vol.1 /2 Butterworth-Heinemann , 1990.
- Carbonell de Masy, Manuel: "*Conservación y restauración de monumentos. Piedra, cal, arcilla*". Barcelona, 1993.
- Castillejo, M., Moreno,P, Oujja,M., Radvan,R.,Ruiz,J.: "*Lasers in the Conservation of Artworks*". Proceedings of the International Conference Lacona VII, Madrid, Spain, 17-21 September 2007.CRC Press.2008.
- Domaslawski, Wieslaw (Edit): "*Preventive conservation of Stone historical objects*". Torun, Polonia, 2003.
- Equipo Arbotante, Dpto. De Geología, Universidad de Zaragoza: Actas "*I Jornadas de Caracterización y Restauración de Materiales Pétreos en Arquitectura, Escultura y Restauración*". Tomos I y II. Zaragoza, 2009.
- Gaury, K. L. / J. K. Bandyopadhyay: "*Carbonate Stone. Chemical Behaviour, Durability and Conservation*1999 - xiv + 284 pp., fig.
- Hochleitner,R.: "*Minerales y rocas*" Ediciones Omega, S.A. Barcelona.
- Hurbut,C.S., Klein, C.: "*Manual de mineralogía de Dana*".Editorial Revert, S.A. Barcelona.
- Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico: "*Técnicas de diagnóstico aplicadas a la conservación de los materiales de construcción en los edificios históricos*". Consejería de Cultura (Cuadernos Técnicos) Junta de Andalucía. 1996
- Lazzarini, Lorenzo, Laurenzi Tabasso,Marisa: "*Il restauro della pietra*". Cedam-Padova,1986.
- Lukaszewicz, J. W. / P. Niemcewicz, eds.: "*11th International Congress on Deterioration and Conservation of Stone*. 15-20 September 2008, Torun, Poland. Proceedings, 2 2008 - lii + 563 pp., fig., lám.col.
- Martín, A.: "*Ensayos y experiencias de alteración en la conservación obras de piedra de interés histórico-artístico*". Fundación Ramón Areces. Madrid.1990.
- Mingarro Martín, F., ed.: "*Degradación y conservación del patrimonio arquitectónico* 1996 - 505 pp., fig., tabl.
- Torraca , G.: "*Porous Building Materials. Materials Science for architectural Conservation*". ICCROM. Roma , 2ª edic.1982.
- Universidad de Sevilla: "*Metodología de estudio de la alteración y conservación de la piedra monumental*". Univ.Sevilla,Secretariado de Publicaciones. Sevilla, 2000.